УДК 34
З-12

*Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 27.07.2026 № 13).*

**З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення :** матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 05 черв. 2026 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2026. 242 с.

Збірник конференції містить матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (05.06.2026), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова);* канд. юрид. наук, доц. **Олександр ХРИСТОВ** (*заст. голови);* канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф**. Євген ЛЕГЕЗА**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** *(секретар).*

**ISBN 978-617-8981-32-7**

© ВНПЗ ДГУ, 2026
© Автори, 2026

**Ткаченко П.І., Яцюк Т.С.**
КВАЛІФІКУЮЧІ ТА ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР…….. 131

**Ткаченко П.І.**
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ СКЛАДОВІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКА ПОРУШУЄ ВИМОГИ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ……. 134

**Ларкін М.О.**
МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ, УЧИНЕНИХ ЧЛЕНАМИ МОЛОДІЖНИХ НЕФОРМАЛЬНИХ ГРУП (ОБ'ЄДНАНЬ): ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ……... 138

**Пекарський С.П.**
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ……. 140

**Лукомська А.А.**
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОБСТАНОВКИ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ ТА БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ……. 143

**Вакуленко А.Е.**
РОЛЬ ГЛАСНОГО СПРИЯННЯ ГРОМАДЯН ОПЕРАТИВНИМ ПІДРОЗДІЛАМ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ……..…… 147

**Бондаренко А.О., Зеленський С.М.**
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ…….. 149

**Булгакова Ю.М.**
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОЕФІЦІЄНТА ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД З 2018 ПО 2025 РОКИ…….. 151

**Калінін М.В.**
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ПРИМІЩЕНЬ, ЩО Є МІСЦЕМ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК…… 155

**Гребенюк М.П., Пиріг І.В.**
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У КРИМІНАЛІСТИЧНОМУ РОЗПІЗНАВАННІ ОБЛИЧЧЯ…….. 157

**Пиріг І.В.**
МІСЦЕ ЦИФРОВИХ СЛІДІВ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИКИ……. 159

3. Турлова Ю. А., Тернавська А. А., Козлюк Л. Г., Нерсесян А. С., Поліщук С. Г. Кримінологічний аналіз злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки. *Ядерна та радіаційна безпека.* 2024. № 1. С. 9-18.

4. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 № 39/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 22.05.2026).

5. Тернавська А. А. Доктринальні підходи до систематизації кримінальних правопорушень у сфері радіоекологічної безпеки. *Вісник Кримінологічної асоціації України.* 2024. № 1 (31). С. 80-91.

6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернєя. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

7. Гуторова Н. О. Проблеми вдосконалення кваліфікуючих ознак злочинів у сфері господарської діяльності. *Відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності :* матер. наук.-практ. конф. Харків : «Кроссроуд», 2006. С. 47-50.

8. Марін О. К. Окремі теоретичні основи аналізу системи ознак, що кваліфікують злочин. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні :* матер. XII регіон. наук.-практ. конф. Львів : Юрид. факультет Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2006. С. 366-369.

9. Тагієв С. Р. Кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення як засоби диференціації кримінальної відповідальності. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2024. № 3. С. 617-620.

**Ткаченко Павло Ігорович**
викладач кафедри права
Навчально-наукового інституту
Дніпровського гуманітарного університету,
асистент-дослідник
Академії політико-правових наук України,
член Асамблеї правників України
ORCID: 0000-0002-2378-8895

## КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ СКЛАДОВІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКА ПОРУШУЄ ВИМОГИ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Кримінально-правові ознаки особи злочинця знаходять свій вияв у деяких формах дозлочинної поведінки особи і найбільш повно виражені в учиненому нею злочині. Серед ознак, які належать до вчиненого злочину, слід назвати ті, що характеризують: спрямованість злочинної поведінки суб'єкта на конкретні суспільні відносини, взяті під охорону законом (безпосередній об'єкт посягання); ступінь і характер суспільної небезпечності вчиненого злочину; способи, обрані для досягнення злочинної мети; мотив, яким керувався суб'єкт злочину; ставлення винного до вчиненого (визнав себе винним чи ні, розкаявся чи ні) та ін. Перелічені ознаки мають як кримінально-правове, так і кримінологічне значення. Їх виявлення і аналіз дають

можливість всебічно міркувати про вчинений злочин і особу злочинця [1, с. 40].

Кримінально-правові ознаки злочинної поведінки доцільно розкривати через систему конкретних показників, які відображають особливості вчиненого діяння та характер участі особи в ньому. До таких показників відносяться вид учиненого злочину, його вчинення одноособово або у складі групи, а також роль суб'єкта у груповій структурі. Крім того, набуває значення тривалість злочинної діяльності, наявності судимості, спосіб вчинення, предмет посягання, а також вид і розмір призначеного покарання. У сукупності ці елементи дозволяють більш повно охарактеризувати як саме діяння, так і особу злочинця [2, с. 85; 3, с. 63].

Кримінально-правова характеристика особи злочинця охоплює не лише юридичні ознаки складу злочину, а й комплекс даних щодо спрямованості та мотивації злочинної поведінки. Вона включає оцінку форми вчинення діяння (одноособово чи у співучасті) та, у разі групового злочину, визначення ролі особи (виконавець, організатор, підбурювач або пособник). До її елементів також належать інтенсивність злочинної діяльності, наявність чи відсутність судимостей та інші кримінально-правові обставини, що відображають рівень кримінальної активності особи. У сукупності ці ознаки формують кримінально-правове уявлення про особу злочинця та дозволяють відмежувати її від осіб із аморальною чи девіантною, але не злочинною поведінкою [4, с. 75].

Кримінально-правові ознаки особи злочинця знаходять свій прояв у різних формах протиправної поведінки та найбільш повно розкриваються через вчинене нею кримінальне правопорушення або сукупність таких діянь. Для значної частини осіб, які в подальшому вчиняють злочини, ще до моменту реалізації суспільно небезпечного наміру можуть бути характерними певні негативні соціально-поведінкові риси. До таких рис відносять соціальну занедбаність, систематичне відхилення від загальноприйнятих норм поведінки, прояви правового нігілізму, зловживання алкоголем, а також регулярне вчинення неправомірних дій у побутовій сфері чи на робочому місці. Додатково може спостерігатися встановлення зв'язків зі спецконтингентом, зокрема із числа криміногенних або антисоціальних елементів. Вже на передкримінальному етапі зазначені особливості свідчать про поступову деформацію особистості, що створює передумови для подальшої злочинної поведінки [4, с. 75-77].

Щодо фактів порушень вимог режиму радіаційної безпеки, аналіз опрацьованих кримінальних проваджень свідчить, що для них не є характерним високий рівень рецидивної злочинності. У більшості випадків йдеться про осіб, які раніше до кримінальної відповідальності не притягувалися або не мали стійкої кримінальної поведінки. Загалом серед засуджених переважають раніше несудимі особи, тоді як частка осіб із наявною судимістю є значно меншою. Окрему групу становлять особи, у яких судимість у встановленому законом порядку була погашена, що свідчить про

відсутність актуального правового статусу на момент вчинення нового діяння. У сукупності ці дані вказують на переважання випадкових або ситуативно зумовлених форм протиправної поведінки, а не на стійку кримінальну активність у досліджуваній категорії правопорушень [2, с. 87].

З кримінологічної точки зору мотиваційна основа таких діянь у більшості випадків має корисливий характер, хоча може проявлятися у різних формах залежно від соціального статусу особи. Для злочинців характерні прояви правового нігілізму, занижене сприйняття обов'язковості правових норм, а також відчуття відносної незалежності від системи правового контролю.

Важливо підкреслити, що такі особи, як правило, усвідомлюють фактичний характер своїх дій і їх протиправність, діючи з прямим умислом. При цьому, пріоритет надається задоволенню власних потреб, тоді як потенційні наслідки, у тому числі суспільно небезпечні, пов'язані зі специфікою Чорнобильської зони відчуження, фактично ігноруються або недооцінюються.

Порушення вимог режиму радіаційної безпеки подекуди набувають групового характеру, що свідчить про наявність організованої злочинності в сфері радіаційної безпеки. Відтак, аналіз судової практики у справах щодо порушення вимог режиму радіаційної безпеки надає підстави стверджувати, що такі протиправні діяння інколи вчиняються за попередньою змовою групою осіб, майже в усіх випадках наявні корисливі мотиви, а також чіткий, ба-більше ієрархічний розподіл ролей. Крім того, фіксуються випадки організованого порушення вимог режиму радіаційної безпеки за участі посадових осіб правоохоронних органів, що істотно підвищує ступінь суспільної небезпечності цього виду кримінальних правопорушень та свідчить про наявність ознак інституційної деформації і зловживання владними повноваженнями.

Частка злочинів, учинених у стані сп'яніння, є незначною, що свідчить про переважно умисний та заздалегідь обдуманий характер відповідних діянь. Більшість із них пов'язані з незаконним промислом або переміщенням матеріальних цінностей за межі зони відчуження, що зумовлює їх організований, цілеспрямований та свідомий характер [5, с. 75; 6, с. 56-57].

Водночас, у ході проведеного дослідження встановлено, що доцільним є виокремлення двох основних категорій осіб, які беруть участь у групових формах порушення вимог режиму радіаційної безпеки. До першої категорії належать так звані «звичайні» учасники – громадяни України, у тому числі окремі посадові особи правоохоронних органів, дії яких здебільшого мотивовані корисливими інтересами.

Другу категорію становлять так звані «сталкери», серед яких нерідко присутні й іноземці, що цілеспрямовано прибувають на територію України з метою нелегального відвідування Чорнобильської зони відчуження без отримання передбачених законом дозволів і, як правило, без корисливої

мотивації. Їхня поведінка має переважно пізнавально-екстремальний або субкультурний характер.

Зазначена категоризація на сьогодні не формує суттєвих правозастосовних ускладнень у межах чинного кримінального та адміністративного законодавства. Водночас, у контексті законодавчих ініціатив, зокрема проекту Закону України про внесення змін до КУпАП та КК України (реєстр. № 4156), яким передбачається криміналізація незаконного проникнення на територію зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення без відповідного дозволу, участь іноземних осіб у таких діях набуває додаткового значення з точки зору потенційних ризиків та ускладнення механізмів їх правової оцінки.

Зокрема, така участь може містити потенційні загрози розвідувального характеру, пов'язані з можливим збором інформації про режим функціонування об'єктів критичної інфраструктури, особливості охорони та контролю на території зони відчуження. Окрім цього, існує ризик незаконного переміщення радіоактивно забруднених предметів і матеріалів за межі зони, їх подальшого транзиту територією України та можливого потрапляння до цивільного обігу, що створює підвищену радіоекологічну та санітарно-епідеміологічну небезпеку.

У ширшому контексті такі дії можуть набувати і міжнародного виміру безпеки, оскільки неконтрольоване переміщення радіаційно небезпечних матеріалів потенційно здатне впливати на транскордонну екологічну безпеку.

Державна прикордонна служба України повідомила, що протягом 2019 року було затримано майже 200 т.зв. «сталкерів», які незаконно проникали на територію Чорнобильської зони відчуження. Поряд із туристами, які відвідують зазначену територію у встановленому порядку та за визначеними безпечними маршрутами, фіксуються випадки несанкціонованого проникнення осіб поза контрольно-пропускними пунктами з метою екстремального туризму та відпочинку. Зокрема, у 2019 році прикордонники Житомирського загону спільно з підрозділами Національної поліції України та Національної гвардії України виявили 186 осіб під час спроб незаконного потрапляння до зони відчуження. Більшість із них становили т.зв. «сталкери». У порівнянні з 2018 роком відзначається тенденція до незначного збільшення кількості осіб, які вдаються до подібних форм поведінки. Водночас, прикордонник зауважують, що спостерігається розширення географії таких правопорушень за рахунок залучення іноземних громадян. Окрім 133 громадян України, до відповідальності було притягнуто також іноземців, зокрема громадян країн Європейського Союзу (зокрема Литви, Польщі, Румунії, Франції, Чехії та Швеції), а також громадян Сполучених Штатів Америки [7].

### *Список використаних джерел та літератури:*

1. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підруч. / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В.В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Харків : Право, 2009. 288 с.

2. Леляк Я. О. Особливості протидії злочинності на території Чорнобильської зони відчуження : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ : Київ, 2015. 243 с.

3. Кальман О. Г. Стан і головні напрями попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми : моногр. Харків : Гімназія, 2003. – 352 с.

4. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Вид-во Паливода А.В., 2006. 264 с.

5. Торбєєв М.О. Злочини проти радіаційної безпеки: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 281 с.

6. Ткаченко П. І. Кримінально-правова характеристика заздалегідь обдуманого умислу самовільного залишення військової частини або місця служби. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences*. (December 9, 2022; Cambridge, UK). URL: https://doi.org/10.36074/logos-09.12.2022.16. (Дата звернення: 28.04.2026).

7. Торік на межі «Чорнобильської зони» прикордонники затримали 186 порушників. *Державна прикордонна служба України.* URL: https://dpsu.gov.ua/uk/news/24710-Torik-na-mezhi-CHornobilskoi-zoni prikordonniki-zatrimali-186-porushnikiv. (Дата звернення: 28.04.2026).

**Ларкін Михайло Олександрович**
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності
Запорізького національного університету
ORCID: 0000-0002-4676-460X

## МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ, УЧИНЕНИХ ЧЛЕНАМИ МОЛОДІЖНИХ НЕФОРМАЛЬНИХ ГРУП (ОБ'ЄДНАНЬ): ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ

Конституція України декларує: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» (Розділ І, Стаття 3) [1].

Варто підкреслити, що в Конституції України немає окремого розділу, який би закріплював права, обов'язки та гарантії для молоді, проте це закріплено в базовому законі (ЗУ Про основні засади молодіжної політики від 27.04.2021 № 1414-IX). Ст. 4 зазначеного Закону визначає чотири основоположні принципи молодіжної політики в Україні: 1) рівність прав дітей та молоді – недопущення надання привілеїв чи встановлення обмежень